

SUOSITUKSET ONNETTOMUUDEN JÄLKEISEEN PSYKO-SOSIAALISEEN HOITOO: YHTEENVETO

Esite sisältää suositukset onnettomuuksien ja katastrofien uhrien psyko-sosiaalisen avun järjestämisestä ja luentomateriaalin. Ne on kehitetty Cardiffin yliopistossa (J. Bisson & B. Tavakoly, 2009) yhteistyössä Euroopan Traumaverkoston (The European Network for Traumatic Stress) kanssa.

Osallistujat:

Academic Medical Centre, Amsterdam, Hollanti / M. Olf & A.B. Witteveen
Cardif University, Wales (UK) / J. Bisson & B. Tavakoly
Catholic University of Applied Social Sciences, Berliini, Saksa / N. Gurriss
Haukeland University -RVTS West, Bergen, Norja / D. Nordanger & V. Johansen
Uppsala University – NCDP, Uppsala, Ruotsi / K. Bergh-Johannesson
Tampereen yliopisto, Tampere, Suomi / R-L. Punamaki
SEPET + D, Madrid, Espanja / F. Orengo Garcia
Zagreb University, Kroatia / D. Ajdukovic
Turkish Psychological Association, Istanbul, Turkki / U. Sezgin

Yhteistyökumppanit:

University of Warsaw, Puola / M. Lis-Turlejska
Edinburgh Traumatic Stress Centre, Skotlanti (UK) / C. Freeman
University of Zurich, Sveitsi / U Schnyder & L. Wittmann
Centre Hospitalier Universitaire Tenon, Pariisi, Ranska / L. Jehel
University of Vienna, Itävalta / B. Lueger-Schuster
University of Aarhus, Tanska / Ask Eklit

Euroopan unionin vuosina 2007-09 rahoittama Euroopan Traumaverkosto (The European Network for Traumatic Stress, TENTS) pyrkii ammatillisesti kehittämään onnettomuuksien ja katastrofien uhrien psykososiaalista hoitoa ja avunsaantia. Tavoitteena on lisätä mielenterveyspalveluiden tehokkuutta traumauhrien hoidossa rohkaisemalla näyttöön perustuvien hoitomuotojen käyttöä. Näistä lähtökohdista TENTS on muotoillut onnettomuuden jälkeistä psykososiaalista hoitoa koskevat suositukset, joiden pääkohdat kirjataan lyhyesti tässä esitteessä.

TENTS –Suositukset tarjoavat mallin katastrofien ja suuronnettomuuksien jälkeisen psykososiaalisen avun järjestämisessä ja hoidoissa. Ne sopivat kaikkiin Euroopan maihin, mutta eivät luonnollisesti ole pakollisia. Ne sopivat parhaiten alueille, joiden asukaskoko on 250 000 – 500 000, mutta niitä voidaan muokata tilanteiden mukaan. Suositukset on jaettu kuuteen osaan, jotka kattavat avun, hoidon ja ennaltaehkäisyn suunnittelun, varhaiset ja seurannan toimenpiteet, hallinnolliset tehtävät ja hoidon, sekä eri vaiheissa toteutettavien toimenpiteiden yleiset ja erityiset piirteet. Suositusten osa-alueet keskittyvät yksilötason tekijöihin, mutta on tärkeää huomioida yhteisölliset, sosiaaliset, verkostolliset ja perhesuhteisiin liittyvät tekijät.

Suunnittelu, valmistautuminen ja hallinto

Osion 12 suositusta kohdistuu monihallinnollisen ja moniammatillisen psykososiaalisen hoidon suunnitteluryhmien luomiseen. Se on vastuussa alueellisen psykososiaalisen hoitosuunnitelman kehittämisestä, päivittämisestä ja soveltamisesta katastrofi- ja onnettomuustilanteissa. Suositukseen kuuluu koulutusohjelma, jonka puitteissa varmistetaan vastuualueet, auttajatahojen roolit ja auttajien jatkuva koulutus, tuki ja ohjaus. Paikallisen kulttuurin ja yhteisön jäsenten asiantuntijuus on tärkeää psykososiaalisen hoidon suunnittelu-ryhmässä. Viranomaisten tehtävänä on rahoittaa asianmukaisen psyko-sosiaalisen hoitosuunnitelman ylläpito, jotta se voidaan onnettomuuden sattua toteuttaa tehokkaasti.

1. Toimenpiteet: yleistä

Osion 16 suosituksen tavoite on palauttaa onnettomuuden uhrien turvallisuuden tunne ja tukea heidän ja yhteisön vaikutusmahdollisuuksia ja hallinnantunnetta. Lisäksi tavoitteena on yhteisöllisyyden, rauhallisuuden ja toivon edistäminen. Suositukset sisältävät keinoja tukea yhteisöllisten, kulttuuristen, hengellisten ja uskonnollisten menetelmien toteuttamista osana muuta psykososiaalista apua ja hoitoa. Osiossa ei suositella kaikille tarjottavia interventioita kuten kertaluonteista yksilöllistä jälkihoitoa (debriefing) eikä kaikkien onnettomuudessa olleiden järjestelmällistä seulontaa. Sen sijaan painotetaan riskiryhmien tunnistamisen tärkeyttä. Edelleen osion suosituksissa käsitellään lainopillisen neuvonnan tarjoamista sekä muistotilaisuuksien ja seremonioiden suunnittelemista yhdessä onnettomuuden uhrien ja heidän läheistensä kanssa.

2. Ensitoimenpiteet (ensimmäisen viikon aikana)

Osion 11 suositusta antaa ohjeita käytännön avun ja tukitoimien tarjoamisesta empaattisella tavalla. Tiedottaminen onnettomuudesta, uhrien tilanteesta ja vaaratekijöistä on oltava suoraa ja totuudenmukaista. Ihmisiä ei tule estää, mutta ei myöskään rohkaista kertomaan yksityiskohtaisesti kokemuksistaan. Suositellaan emotionaalista tukea antavan puhelinlinjan ja psykososiaalista tietoa käsittelevän internetsivun avaamista. Humanitaarisen auttamiskeskukseen suositellaan keskitettävän moniammatillisia palveluja.

3. Varhaiset toimenpiteet (ensimmäisen kuukauden aikana)

Osion 5 suositusta ovat: Oireilevat ja psykososiaalisista ongelmista kärsivät henkilöt arvioidaan virallisesti jatkohoitoa ja avunsaamista varten. Traumaan fokusoitunutta kognitiivista käyttäytymisrapiaa (TF-CBT) suositellaan akuutin stressireaktion tai vakavan akuutin posttraumaattisen stressireaktion hoidossa. On tärkeää taata näyttöön perustuvien interventioiden saatavuus muista mielenterveysongelmista kärsiville onnettomuuden uhreille.

4. Toimenpiteet 1-3 kuukautta onnettomuuden jälkeen

Osio sisältää 6 suositusta. Traumaan fokusoitunut kognitiivinen käyttäytymisterapiaa (TF-CBT) suositellaan traumaperäisen stressireaktion (PTSD) hoitoon. Muiden näyttöön perustuvien hoitomenetelmien saatavuus on taattava mielenterveysongelmista kärsiville, jos TF-CBT ei sovellu tai sitä ei ole saatavilla. Voimakkaasti ahdistuneiden ja järkyttyneiden henkilöiden tilaa tulee seurata aktiivisesti.

6. Jatkotoimenpiteet (yli 3 kuukautta onnettomuuden jälkeen)

Osion 4 suositusta käsittelevät mm kuntoutusmahdollisuuksien tarjoamista osana traumakokemuksesta selviytymistä ja sopeutumista. Tavoitteena on luoda yksityiskohtainen ohjelma yhdessä paikallisten viranomaisten ja palveluiden tarjoajien kanssa.

TENTS-Suosituksia on kokonaisuutena saatavissa The European Network for Traumatic Stress -verkostosta osoitteessa: www.tentsproject.eu